

ПЪРВА ГЛАВА

ИЗВЕСТИЯВА ЗА СЕЛСКОТО ПОТЕКЛО И НАДЛЕЖНОТО ВЪЗПИТАНИЕ НА СИМПЛИЦИЙ

Внаше време, смятано от мнозина за последните дни на света, сред нископоставените люде е плъзнала зараза. Заболелите от нея, успели да изкарат и спастрят толкова, че покрай няколкото хелера в кесията си могат да навлекат по новата мода някаква причудлива дреха с безброй копринени ширити, или пък прочули се по щастлива случайност с храброст, бързат да се представят за достопочтени господа и благородници от прастар род. Често обаче се оказва, а и добросъвестната проверка установява, че техните прадеди са били надничари, каруцари и носачи, бащите им – магаретари, братята им – доносници и палачи, сестрите им – уличници, майките им – сводници, та дори и вещици, и че изобщо целият им род от тридесет и две колена насам е тъй омърсен и опетнен, както може да бъде само захароварната гилдия в Прага¹; нещо повече, самите новоизлюпени аристократи често са толкоз очернени, сякаш са се родили и израснали в Гвинея.

Нямам желание да се приравнявам към такива смеховити люде, макар – нека си призная честно – нередко да ме е спохождала мисълта, че и аз безспорно трябва да

Име на банда крадци, употребено от Н. Уленхарт в един авторизиран превод на новела от Сервантес и заимствано от Гримелсхаузен. ¹

* Обяснителните бележки са в края на книгата. – Б.р.

КНИГА ПЪРВА

съм издънка на някой могъщ владетел или поне на обикновен благородник, щом по природа съм склонен да упражнявам дворянския занаят, стига само да разполагам със средства и с необходимите сечива. Не се шегувам, моето потекло и възпитание спокойно може да се сравни с това на княз, ако не се обръща внимание на голямата разлика. На коя разлика ли? Като всеки човек моят тате² си имаше свой палат – хубав палат, какъвто не всеки крал смогва да построи със собствените си ръце, ами го оставя да векува недовършен; измазан беше с глина, а покривът му наместо от неплодоносни шиферни плочи, студено олово и червена мед бе от сламени стръкове, по които се ражда златната пшеница; и за да блесне със своя знатен род и богатство, тате накара да издигнат около замъка му зид не от камъни, дето се срещат край пътя или ги копаят по неплодородните места, нито пък от неугледни тухли, приготвяни и изпичани набързо, както постъпват други заможни господари, ами си послужи с дъски от дъб, на което полезно, благодатно дърво – нали плодът му накрая става на суджуци и тлъста шунка – е нужно повече от столетие, докато навлезе в зрялата си възраст. Нима някой монарх ще дръзне да се мери с моя тате? Оставил бе стаите, салоните и покоите си да се опушат до черно само затуй, защото това е най-трайната боя на света и довършването на такава стенопис изисква повече време, отколкото един изкусен художник употребява за най-превъзходните си творби. Тапетите бяха от най-изящните нишки на земята – произвеждаше ги наследникът на оная, която навремето се бе одързостила да се надприда със самата Минерва³. Прозорците си бе посветил на св. Неостъклени⁴, и то не за друго, а защото знаеше, че начиная с конопа или лепеното семе окончателната им направа⁵ поглъщаше много повече време и труд, отколкото най-доброто и най-прозрачното муранско стъкло⁶; та положението му го караше да вярва, че всичко постигнато с много усилия е ценно и същевременно по-скъпо, а което е скъпо, то и за благородника е най-подходящо. Вместо пажове, лакеи и коняри имаше на разположение овце, кози и свине – всяка спретнато облечена в естествената си ливрея. На пасището те често минаваха под мое разпореждане, докато ги подберях към къщи. Оръжейният ни склад беше

- 2 В оригинала Кнап, както и по-долу Meuder – немски диалектни форми, характерни за района Шпесарт и Фогелсберг (днес гранични полуплаински области на провинциите Бавария и Хесен в Германия).
- 3 Според една легенда Атина (в римската митология – Минерва) превърнала лидийката Арахна в паяк, понеже се смятала за по-изкусна тъкачка от самата богиня.
- 4 Игра на думи: в оригинала Sant Nitglas по аналогия на Sant Niklas – свети Николай.
- 5 Вместо стъкла за прозорци в бедняшките къщи се използвала намаслена хартия.
- 6 Венецианският град Мурано се славел със стъкларските си изделия.

добре обзаведен с плугове, мотики, брадви, кирки, лопати, вили за тор и сено, с които тате всекидневно се упражняваше. Защото – както при старите римляни – сеченето и изкореняването бяха неговата мирновременна *disciplina militaris*⁷; впрягането на волове за него беше военачалническа команда, извозването на тор – фортификационна дейност, орането – боен поход, а чистенето на обора – благородническо забавление и състезание. Така той воюваше с цялото земно кълбо, додето можеше да стигне, и при всяка жътва от него се сдобиваше с богати трофеи. Всичко това оставям настрана и ни най-малко не се хваля с него, за да не дам някому повод да ме осмива наред с други подобни на мене нови аристократи; защото аз не се смятам за нещо повече от моя тате, който беше разположил това свое обиталище в едно прелестно кътче, а именно в планината Шпесарт (сиреч в джендема). Това, че засега не съобщавам нищо по-подробно относно рода, потеклото и името на моя тате, се дължи на стремежа ми към краткост – бездруго тук не става дума за въздигането ми в благороднически сан, обвързващо ме с полагането на клетва; достатъчно е да се знае, че съм родом от Шпесарт.

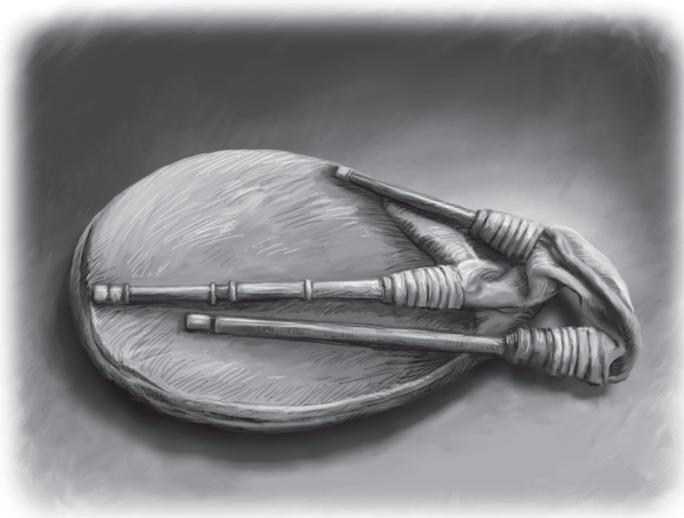
След като изгъкнах крайно благородната обстановка в имението на тате, всеки досетлив човек може лесно да отгатне, че и възпитанието ми отговаряше и прилягаше към нея, и който си мисли така, не се заблуждава; защото на десетгодишна възраст вече бях схванал същината на гореспоменатите благороднически занимания на моя тате, но досежно учението можех да се поставя на една нога с прочутия Амфистид⁸, за когото Свида⁹ съобщава, че знаел да брои само до пет; духовно тате явно беше много извисен, та затуй се придържаше към разпространения в днешно време обичай мнозина знатни да нехаят за учението или, както се изразяват, за школските приумици – нали си имат хора да им вършат писарската работа. Иначе бях превъзходен гайдар и умеех да свиря хубави жални песни. Що се отнася обаче до вероучението, не давам и дума да става, че в целия християнски свят ще да е имало някой мой връстник, който да ми съперничи – понятие си нямах ни от Бог, ни от човек, ни от небе, ни от пъкъл, ни от ангели, ни от дяволи и не правех никаква разлика между добро и

Военно изкуство 7
(лат.).
Амфистид – гръцка 8
комична фигура, характерна с пословичната си глупост.
Свида (X–XI в.) – 9
византийски граматик и лексикограф.

КНИГА ПЪРВА

зло. Ето защо не е трудно да се отгатне, че с такова вероучение си живееш като нашите праотци в рая, които в своята невинност не са знаели нищо за болести, старост и смърт, а още по-малко за възкресение. Ех, волен живот (можеш и волски да го наречеш), в който човек не се сеца за лекове. По същия начин следва да се съди за моята опитност в *studium legum*¹⁰ и всички останали науки и изкуства, каквито ги има по света.

Да, в невежеството си наистина бях съвършен, та ми беше невъзможно да узная, че нищичко не знам. Ще повторя: Ех, какъв волен живот водех тогава! Ала моят тате не пожела да се наслаждавам по-дълго на това блаженство и счете за редно, че в съответствие с благородния ми произход трябва да се заловя и да заживея с благороднически поминък; по тази причина взе да ме посвещава в по-възвишени неща и да ми задава по-трудни уроци.

¹⁰ Изучаване на законите (лат.).